

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Αθήνα, 11/01/2023

Αρ. Πρωτ. 579/2023

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

Προς κ. Θεόδωρο Πασχάλη
Ακτινοφυσικός Ιατρικής Ph.D., M.Sc.
Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού

ΘΕΜΑΤΑ:

1. Σωστή αναγραφή του πλήρη τίτλου ειδικότητας μας ως Ακτινοθεραπευτή Ογκολόγου σε όλα τα επίσημα έγγραφα, πύλες εισόδου του ΕΟΠΥΥ
2. Συνταγογράφηση Ακτινοθεραπευτών Ογκολόγων
3. Χορήγηση ΣΕΔ από Ακτινοθεραπευτές Ογκολόγους

Αξιότιμε κύριε Πασχάλη,

Όσον αφορά τα παραπάνω θέματα σας παραθέτουμε τις επίσημες θέσεις της ΕΕΑΟ

Σύντομη ιστορική αναδρομή της ειδικότητας εν Ελλάδι :

- 1981, με το άρθρο 23 του ν. 1193/81/ΦΕΚ Α 220/20.8.81, διαχωρίστηκε η κοινή ειδικότητα της Ακτινολογίας-Ραδιολογίας, σε Ακτινοδιαγνωστική και Ακτινοθεραπευτική
- 1986, ένταξη των Ακτινοθεραπευτικών τμημάτων στον Παθολογικό Τομέα των Νοσοκομείων (Ενιαίο πλαίσιο οργάνωσης Νοσοκομείων, ΠΔ 87, ΦΕΚ 32/27-3-86)
- 1989, μετονομάστηκε σε Ακτινοθεραπευτική Ογκολογία (ΠΔ 190/1989, ΦΕΚ 91/10-4-1989) με τίτλο ειδικότητας Ακτινοθεραπευτής Ογκολόγος
- 1995, χαρακτηρίστηκε ως Κλινική Ειδικότητα με την υπουργική απόφαση αριθ.1162, ΦΕΚ 215Β'/24-3-95

Επιπροσθέτως, ο κλινικός χαρακτήρας της ειδικότητας της Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας και ο σημαντικός ρόλος των μεθόδων της στην θεραπεία των καρκινοπαθών είναι αναγνωρισμένος σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (J W Leer et al Radiother Oncol 1991, Benstead K et al Radiother

Αλληλογραφία: ΚΑΡΝΕΑΔΟΥ 44-46, 10676 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.-FAX: 210 7244165
Correspondence: 44-46 KARNEADOU STR., 10676 ATHENS, GREECE, TEL.-FAX: 210 7244165

E-mail: info@eeao.gr, secretariat@eeao.gr

w w w . e e a o . g r

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Oncol 2019, Benstead K et al Eur J Cancer 2017, Giuliani M et al Radiother Oncol 2020).

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπώνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλιάς
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

Ο Ακτινοθεραπευτής Ογκολόγος είναι ο κλινικός ιατρός που χρησιμοποιεί την ιονίζουσα ακτινοβολία είτε μόνη της είτε σε συνδυασμό με άλλες συστηματικές θεραπείες π.χ χημειοθεραπεία, ανοσοθεραπεία, στοχευτικοί παράγοντες, ορμονοθεραπεία για την αντιμετώπιση κυρίως κακοήθων αλλά και καλοήθων όγκων. Έχει την επίβλεψη και ευθύνη για την σωστή εφαρμογή της ενδεικνυόμενης θεραπείας είτε μόνο ακτινοθεραπείας ή συνδυασμός αυτής με συστηματική αγωγή και είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τυχόν παρενέργειες της. Τέλος θέτει σε παρακολούθηση τον ογκολογικό ασθενή μετά το πέρας της θεραπείας του. Για την σωστή αντιμετώπιση, παρακολούθηση κατά την διάρκεια της θεραπείας και μετά το πέρας αυτής, χωρίς ταλαιπωρία των ασθενών, κρίνεται απαραίτητη η δυνατότητα συνταγογράφησης από τον Ακτινοθεραπευτή Ογκολόγο όλων των απαραίτητων συστηματικών σκευασμάτων και παρακλινικών εξετάσεων που κρίνονται απαραίτητες. Π.χ χημειοθεραπεία, ορμονοθεραπεία, ανοσοθεραπεία, στοχευτικοί παράγοντες, αξονικές, μαγνητικές τομογραφίες, PET-CT, σπινθηρογραφήματα, αιματολογικές, βιοχημικές, μικροβιολογικές εξετάσεις, βιοδείκτες κλπ

Οι παρενέργειες της ακτινοθεραπείας έχουν σχέση με την ανατομική περιοχή εφαρμογής της και σχετίζονται με τα όργανα που παρεμβάλλονται σε αυτήν. Μεταξύ άλλων οι παρενέργειες που αφορούν το γαστρεντερικό σύστημα τόσο το ανώτερο όσο και το κατώτερο (οισοφάγο, λεπτό και παχύ έντερο) μπορεί να δημιουργήσουν προβλήματα σίτισης λόγω δυσκολίας στην κατάποση (δυσφαγία) και δυσαπορρόφησης που μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντική απώλεια βάρους με μείωση του δείκτη μάζας σώματος και καχεξία. Μία τέτοια κατάσταση μπορεί να υπονομεύσει ακόμη και την τελική έκβαση της θεραπείας η οποία στην πλειονότητα των περιπτώσεων είναι η ίαση. Το φαινόμενο είναι εντονότερο σε περιπτώσεις όγκων τραχηλο-προσωπικής χώρας λόγω της συνοδού βλεννογονίτιδος και ξηροστομίας απότοκες της ακτινοβόλησης στο στοματικό βλεννογόνο, των σιελογόνων αδένων και των μυών της κατάποσης (σφικτήρες μύες φάρυγγα). Από την άλλη μεριά σε περίπτωση ακτινοβόλησης μεγάλου μέρους του παχέος-λεπτού εντέρου λόγω εκτεταμένων όγκων με μεταστάσεις σε πυελικούς και κοιλιακούς λεμφαδένες μπορεί να εμφανιστεί εντονότερο διαρροϊκό σύνδρομο λόγω ακτινικής εντερίτιδας-κολίτιδας με σοβαρότερα προβλήματα δυσαπορρόφησης θρεπτικών συστατικών.

Αλληλογραφία: ΚΑΡΝΕΑΔΟΥ 44-46, 10676 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.-FAX: 210 7244165
Correspondence: 44-46 KARNEADOU STR., 10676 ATHENS, GREECE, TEL.-FAX: 210 7244165

E-mail: info@eeao.gr, secretariat@eeao.gr

w w w . e e a o . g r

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Οι ακτινικές αντιδράσεις των φυσιολογικών ιστών μπορεί να είναι είτε οξείες με χρόνο εμφάνισης των συμπτωμάτων περίπου **14 ημέρες** μετά την έναρξη της ακτινοθεραπείας και μπορούν να διαρκέσουν έως τρεις μήνες μετά το πέρας αυτής είτε χρόνιες που εμφανίζονται μετά τους έξι μήνες ή και χρόνια μετά το πέρας της ακτινοθεραπείας. Τόσο οι ακτινικές αντιδράσεις του οισοφάγου (ακτινική οισοφαγίτιδα) όσο και οι ακτινικές αντιδράσεις του λεπτού και παχέος εντέρου (ακτινική εντερίτιδα-κολίτιδα) βαθμονομούνται ανάλογα με την βαρύτητα τους.

Η Ογκολογική Ομάδα Ακτινοθεραπείας (Radiation Therapy Oncology Group - RTOG) ορίζει τα κριτήρια βαθμολόγησης για την οξεία οισοφαγίτιδα ως εξής:

- Βαθμός 0: Καμία αλλαγή.
- Βαθμός 1: Ήπια δυσφαγία ή οδυνοφαγία. Μπορεί να απαιτεί τοπικό αναισθητικό ή μη ναρκωτικό αναλγητικό και μαλακή δίαιτα.
- Βαθμός 2: Μέτρια δυσφαγία ή οδυνοφαγία. Μπορεί να απαιτήσει ναρκωτικά αναλγητικά και μια πολτοποιημένη ή υγρή δίαιτα.
- Βαθμός 3: Σοβαρή δυσφαγία ή οδυνοφαγία με αφυδάτωση ή απώλεια βάρους (> 15% από την έναρξη της θεραπείας). Μπορεί να χρειαστεί διατροφική υποστήριξη και / ή ενδοφλέβια υγρά.
- Βαθμός 4: Πλήρης απόφραξη, έλκος, διάτρηση.
- Βαθμός 5: Θάνατος (Cranganu, A., et al, 2009)

Μέχρι και 80% των ασθενών με καρκίνο κεφαλής και τραχήλου που λαμβάνουν εντατική ακτινο-χημειοθεραπεία εμφανίζουν δυσφαγία ή δυσλειτουργία κατάποσης. Αυτοί οι ασθενείς διατρέχουν κίνδυνο πνευμονίας και σήψης και υποστηρίζεται ότι πάνω από το 75% των συμπτωμάτων δεν θα βελτιωθούν ούτε θα επιδεινωθούν με την πάροδο του χρόνου (Arends, J., et al, 2017).

Λόγω των επιπλοκών της δυσφαγίας και της αδυναμίας πρόσληψης φαγητού, παρουσιάζονται διάφορες επιπλοκές όπως είναι η ανεπάρκεια θρεπτικών ουσιών και η αφυδάτωση, καθώς και ο αυξημένος κίνδυνος πνιγμού, πνευμονίας ή εισρόφησης (Panara, K., et al. 2022). Αυτές οι επιπλοκές μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλιάς
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulias
Pantelis Skarlos

υγεία του στόματος και τη γενικότερη διατροφική κατάσταση του ασθενή, ενώ επιπλέον μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την επόμενη θεραπεία. Μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί και έχουν λάβει υπόψη τη γεύση και τη λειτουργία του σιελογόνου αδένου, υποδηλώνουν ότι **οι φυσιολογικές επιπλοκές των ιστών στην στοματική κοιλότητα εμφανίζονται μετά από μία ή δύο εβδομάδες ακτινοθεραπείας** και ενδέχεται να συνεχιστούν για πολλά χρόνια μετά τη θεραπεία (Chencharick, J. D., et al, 1983), (King, S. N., et al, 2016).

Η αντιμετώπιση της δυσφαγίας που προκαλείται από ακτινοβολία ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό ανάλογα με τον τύπο και τη σοβαρότητα της διαταραχής κατάποσης του ασθενή. Δύο σημαντικές εκτιμήσεις για τον προσδιορισμό της καλύτερης θεραπείας για κάθε ασθενή είναι η διασφάλιση ότι λαμβάνει επαρκή τροφή και ότι μειώνει τον κίνδυνο πνευμονίας ή άλλων πνευμονικών λοιμώξεων. Οι επιτυχημένες παρεμβάσεις κατάποσης όχι μόνο ωφελούν τα άτομα σε σχέση με την πρόσληψη τροφής / υγρού από το στόμα, αλλά έχουν επίσης επεκτείνει το όφελος στη διατροφική κατάσταση και την πρόληψη σχετικών νοσημάτων όπως η πνευμονία. (Sura, L., et al, 2012)

Η πρόβλεψη των ασθενών που θα αναπτύξουν δυσλειτουργία κατάποσης καθίσταται πολύπλοκη και δύσκολη, καθώς ο κίνδυνος εμφάνισης της επηρεάζεται από τη δόση ακτινοβολίας, την περιοχή θεραπείας και τον συνδυασμό με χημειοθεραπεία. Είναι σημαντικό να πραγματοποιείται εκτίμηση όλων των ασθενών που κινδυνεύουν να αναπτύξουν δυσκολίες στην κατάποση, πριν και κατά τη διάρκεια της θεραπείας (Arends, J., et al, 2017).

Η διατροφική υποστήριξη μπορεί να ωφελήσει σημαντικά τον υποσιτισμένο ασθενή που μπορεί στη συνέχεια να έχει θετική ανταπόκριση στη θεραπεία. Η **πρόωρη παρέμβαση με συμπληρώματα διατροφής** μπορεί να μειώσει την πιθανότητα κακής κλινικής έκβασης σε ασθενείς με υψηλό κίνδυνο απώλειας βάρους. Αυτό σχετίζεται με μειωμένη νοσηλεία, βελτιωμένη ποιότητα ζωής, και μείωση της νοσηρότητας και της θνητότητας (Colasanto, J. M., et al, 2005).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

Σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε σε ασθενείς με καρκίνο του οισοφάγου που υποβλήθηκαν σε ακτινοθεραπεία, επιβεβαιώθηκε η σχέση μεταξύ της αρχικής διατροφικής κατάστασης του ασθενούς και της οισοφαγίτιδας. Το εργαλείο αξιολόγησης της θρέψης Patient-Generated Global Assessment (PG-SGA) μπορεί να είναι ένας σημαντικός προγνωστικός παράγοντας της οισοφαγίτιδας βαθμού ≥ 2 . Μάλιστα, τα ευρήματά έδειξαν ότι η **παρέμβαση και η διαχείριση της διατροφής πρέπει να ξεκινήσουν πριν από τη θεραπεία, ειδικά για ασθενείς με βαθμολογία PG-SGA ≥ 9 και η διατροφική κατάσταση πρέπει να βελτιωθεί πριν από τη θεραπεία κατά του όγκου (Dong, J., et al, 2020).**

Η οξεία ακτινική εντερίτιδα εμφανίζεται είτε κατά τη διάρκεια είτε αμέσως μετά την ολοκλήρωση της ακτινοθεραπείας. Έχει αναφερθεί ότι το 80% περίπου όλων των ασθενών που υποβάλλονται σε ακτινοθεραπεία της κοιλίας και της πυέλου θα εμφανίσουν άλλοτε άλλου βαθμού οξεία συμπτωματολογία συνιστάμενη από ναυτία, εμέτους, κολικοειδή κοιλιακά άλγη, διαλείπουσες υδαρείς διαρροϊκές κενώσεις, και οξεία έπείξη προς αφόδευση-τεινεσμός (Smith DH et al World J Surg 1986). Ιστολογικά η οξεία ακτινική εντερίτιδα χαρακτηρίζεται πρωτίστως από νέκρωση των ταχέως αναγεννώμενων επιθηλιακών κυττάρων των κρυπτών με πυκνωτικούς πυρήνες και καρυόρρηξη μετά από κάθε συνεδρία. Ως αποτέλεσμα της απώλειας των αρχηγόνων κυττάρων (stem cells) και της μείωσης των μιτώσεων στις κρύπτες, εμφανίζεται διαταραχή της προγραμματισμένης αντικατάστασης της επιθηλιακής στιβάδας, που χαρακτηρίζεται από βράχυνση των λαχνών και μείωση της πυκνότητάς τους, διάταση των εντερικών κρυπτών και ατροφία του βλεννογόνου σπανιότερα και με εξελκώσεις. Επιπροσθέτως στην φάση αυτή παρατηρείται διήθηση της υποβλεννογόνιας στιβάδας από λευκοκύτταρα με υπεραιμία και οίδημα του βλεννογόνου που οφείλεται στην φλεγμονώδη αντίδραση. Η επιθηλιακή δυσλειτουργία προκαλεί **ανεπαρκή απορρόφηση υγρών και θρεπτικών συστατικών**, ενώ η συνοδός αύξηση της εντερικής διαπερατότητας διευκολύνει την διείσδυση ενδοαυλικών αντιγόνων, βακτηριακών προϊόντων και πεπτικών ενζύμων στο εντερικό τοίχωμα επιτείνοντας τη φλεγμονή. Ταυτόχρονα ή και προγενέστερα, εμφανίζονται διαταραχές της εντερικής κινητικότητας, χαρακτηριζόμενες από ηλεκτροφυσιολογικές αλλοιώσεις των εντερικών κυμάτων και αύξηση του χρόνου διέλευσης του εντερικού περιεχομένου.

Αλληλογραφία: ΚΑΡΝΕΑΔΟΥ 44-46, 10676 ΑΘΗΝΑ, ΘΛ. - FAX: 210 7244165
Correspondence: 44-46 KARNEADOU STR., 10676 ATHENS, GREECE, TEL. - FAX: 210 7244165

E-mail: info@eeao.gr, secretariat@eeao.gr

w w w . e e a o . g r

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Όλοι οι ανωτέρω μηχανισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κλινική συμπτωματολογία της οξείας ακτινικής εντεροπάθειας (Cox JD et al World J Surg 1986)

Η Ογκολογική Ομάδα Ακτινοθεραπείας (Radiation Therapy Oncology Group - RTOG) ορίζει τα κριτήρια βαθμολόγησης για την οξεία εντερίτιδα-κολίτιδα ως εξής:

- Βαθμός 0: Καμία αλλαγή.
- Βαθμός 1: Αυξημένη συχνότητα ή αλλαγή στην συνήθειες του εντέρου που δεν απαιτούν αγωγή/ δυσφορία στο ορθό που δεν απαιτεί αναλγητικά
- Βαθμός 2: Διάρροια που απαιτεί φαρμακευτική αγωγή/πόνος στο ορθό ή στην κοιλία που απαιτεί αναλγητικά/βλεννώδεις εκκρίσεις που δεν απαιτούν την χρήση πάνας
- Βαθμός 3: Διάρροια που απαιτεί παρεντερική υποστήριξη/κοιλιακή διάταση/έντονες βλεννώδεις αιματηρές εκκρίσεις που απαιτούν την χρήση πάνας
- Βαθμός 4: Οξεία ή υποξεία απόφραξη, συρίγγιο ή διάτρηση/αιμορραγία που απαιτεί μετάγγιση/κοιλιακό άλγος ή τεινεσμός που απαιτεί σωλήνα αερίων ή παράκαμψη εντέρου

Οι σοβαρές αυτές επιπτώσεις στην σίτιση των ασθενών μετά από ακτινοθεραπεία αλλά και άλλες θεραπευτικές παρεμβάσεις κατά του καρκίνου οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση Παρεντερικής και Εντερικής Διατροφής (ESPEN) να εκδώσει συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες για την θεραπευτική υποστήριξη των καρκινοπαθών. **Ειδικά για την ακτινοθεραπεία τονίζεται η αναγκαιότητα εντερικής υποστήριξης τόσο μετά από ακτινική οισοφαγίτιδα όσο και μετά από ακτινική εντερίτιδα.**

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπιονίου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

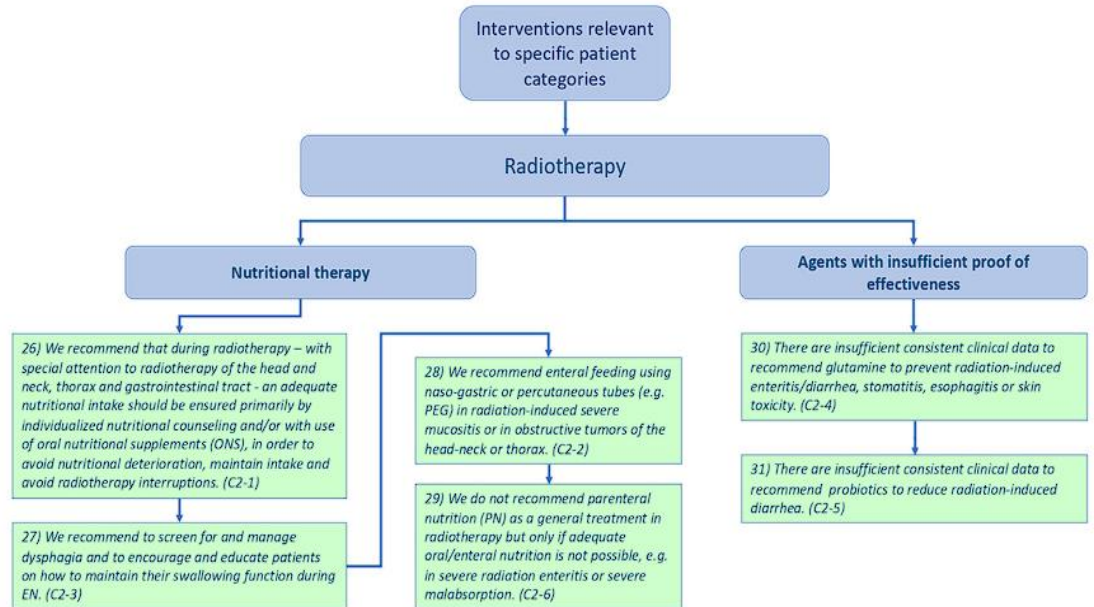

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Παραθέτουμε σχηματικά τις σχετικές επισημάνσεις

ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer Clinical Nutrition 40 (2021)

Τονίζεται ότι η ακτινοθεραπεία στην τράχηλο-προσωπική χώρα ή στον οισοφάγο προκαλεί δυσφαγία με μειωμένη πρόσληψη τροφής και απώλεια βάρους έως και 80% των ασθενών (Bozzetti F et al Tumori 1998, Van den Berg MG et al Br J Nutr 2010). Ομοίως η ακτινοθεραπεία πυέλου προκαλεί διαρροϊκό σύνδρομο σε έως και 80% των ασθενών (Khalid U et al Int J Radiat Oncol Biol Phys 2006). Για τους λόγους αυτούς όλοι οι ασθενείς που υποβάλλονται σε ακτινοθεραπεία που επηρεάζεται ο γαστρεντερικός σωλήνας ή στην περιοχή της κεφαλής και του τραχήλου θα πρέπει να λαμβάνουν ενδελεχή διατροφική αξιολόγηση, συμβουλευτική για επαρκή σίτιση και αν κριθεί απαραίτητο διατροφική υποστήριξη ανάλογα με τα συμπτώματα και την τρέχουσα διατροφική τους κατάσταση (Ravasco P et al Am J Clin Nutr 2012). Εάν απαιτηθεί διατροφική υποστήριξη, αυτή θα πρέπει να ξεκινήσει **νωρίς** και αν η πρόσληψη ενέργειας είναι ανεπαρκής με per os λήψη (Isenring EA et al Br J Canc 2004), συνιστάται η εντερική διατροφή (Fietkau R et al Recent results in cancer research Fortschritte der Krebsforschung Progres dans les recherches sur le cancer 1991).

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλιάς
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulias
Pantelis Skarlos

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω η ΕΕΑΟ προτείνει:

1. Σωστή αναγραφή του ΤΙΤΛΟΥ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ως **Ακτινοθεραπευτής Ογκολόγος** σε όλα τα επίσημα έγγραφα που λαμβάνει ο ασθενής π.χ συνταγές σκευασμάτων ειδικής διατροφής αλλά και στις πύλες εισόδου στις εφαρμογές ΕΚΠΥ π.χ στο ΣΗΠ
2. Δυνατότητα συνταγογράφησης σε **όλες τις κατηγορίες ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ** π.χ βιοδείκτες (BRCA1/2), αιματολογικές, βιοχημικές, απεικονιστικές, φυσικοθεραπείες, περούκες κλπ και σε **αριθμό εξετάσεων** του Ακτινοθεραπευτή Ογκολόγου ισάξια του Παθολόγου Ογκολόγου καθώς και δυνατότητα συνταγογράφησης όλων των ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ που χορηγούνται ταυτόχρονα με την Ακτινοθεραπεία (π.χ χημειοθεραπεία, ανοσοθεραπεία, στοχευτικοί παράγοντες, ορμονοθεραπεία).
3. Συνταγογράφηση ΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ για ακτινική οισοφαγίτιδα και ακτινική εντερίτιδα **μόνο από τους Ακτινοθεραπευτές Ογκολόγους**. Ένδειξη συνταγογράφησης στους ασθενείς που ακτινοβολούνται για όγκους κεφαλής και τραχήλου, πνεύμονος, οισοφάγου, ορθού, πρωκτού και άλλους πυελικούς όγκους με ανάγκη ακτινοβολήσης πυελικών ή παρασπονικών λεμφαδένων π.χ ανεγχείρητος όγκος τραχήλου μήτρας με διηθημένους πυελικούς λεμφαδένες. Έναρξη χορήγησης **ΣΕΔ 14 ημέρες** μετά την έναρξη της ακτινοθεραπείας. Αρχικά **δύμηνη** συνταγή με έγκριση **Real Time** και δυνατότητα ανανέωσης όπου κρίνεται απαραίτητο για **άλλο ένα δίμηνο** με εκ νέου έγκριση **Real Time** και όχι ΑΥΣ.

Βιβλιογραφία

Benstead K, Lara PC, Andreopoulos D, et al. Recommended ESTRO Core Curriculum for Radiation Oncology/Radiotherapy 4th edition. Radiother Oncol 2019; 141:1–4.

Benstead K, Turhal NS, O'Higgins N, et al. Multidisciplinary training of cancer specialists in Europe. Eur J Cancer 2017; 83:1–8.

Giuliani M, Martimianakis MA, Benstead K, et al. Exploring implementation of the ESTRO Core Curriculum at the national level. Radiother Oncol 2020; 147:118–22.

J W Leer, J Overgaard, G Heeren. The European core curriculum on radiotherapy. Radiother Oncol. 1991 Nov; 22(3):153-5.

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπώνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Κατινιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Cranganu A, Camporeale J. Nutrition aspects of lung cancer. *Nutr Clin Pract.* 2009;24(6):688- 700.

Arends J, Bachmann P, Baracos V, et al. ESPEN guidelines on nutrition in cancer patients. *Clin Nutr.* 2017 Feb;36(1):11-48

K Panara , B Go , M Shah , T Majmudar et al. Clinical practice guidelines on nutrition management in head and neck cancer: a systematic quality appraisal using the Appraisal of Guidelines for Research and Evaluation 2nd edition instrument. *J Laryngol Otol.* 2022 Feb 17;1-7.

Chencharick JD, Mossman KL. Nutritional consequences of the radiotherapy of head and neck cancer. *Cancer.* 1983;51(5):811-815.

King SN, Dunlap NE, Tennant PA, et al. Pathophysiology of radiation-induced dysphagia in head and neck cancer. *Dysphagia.* 2016;31(3):339-351.

Sura L, Madhavan A, Carnaby G, et al. Dysphagia in the elderly: management and nutritional considerations. *Clin Interv Aging.* 2012;7:287-98.

Colasanto JM, Prasad P, Decker RH, et al. Nutritional support of patients undergoing radiation therapy for head and neck cancer. *Oncology (Williston Park).* 2005;19(3):371-9; discussion 380- 2, 387.

Dong J, Zhang W, Zhang T, et al. Baseline nutritional status could be a predictor for radiation esophagitis in esophageal cancer patients undergoing radiotherapy. *Ann Transl Med.* 2020 Sep;8(18):1148.

Smith DH, DeCosse JJ. Radiation damage to the small intestine. *World J Surg* 1986; 10: 189- 194

Cox JD, Byhardt RW, Wilson JF, Haas JS, Komaki R, Olson LE. Complications of radiation therapy and factors in their prevention. *World J Surg* 1986; 10: 171- 188.

Maurizio Muscaritoli et al. ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer *Clinical Nutrition* 40 (2021)

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ HELLENIC SOCIETY OF RADIATION ONCOLOGY

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

ΑΡ. ΑΠΟΦ. 4287/96 ΠΟΛ. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

Bozzetti F, Cozzaglio L, Gavazzi C, , et al. Nutritional support in patients with cancer of the esophagus: impact on nutritional status, patient compliance to therapy, and survival. Tumori 1998; 84:681e6.

Van den Berg MG, Rasmussen-Conrad EL, Wei KH, et al. Comparison of the effect of individual dietary counselling and of standard nutritional care on weight loss in patients with head and neck cancer undergoing radiotherapy. Br J Nutr 2010;104: 872-7

Khalid U, McGough C, Hackett C, et al. A modified inflammatory bowel disease questionnaire and the Vaizey Incontinence questionnaire are more sensitive measures of acute gastrointestinal toxicity during pelvic radiotherapy than RTOG grading. Int J Radiat Oncol Biol Phys 2006; 64:1432e41

Ravasco P, Monteiro-Grillo I, Camilo M. Individualized nutrition intervention is of major benefit to colorectal cancer patients: long-term follow-up of a randomized controlled trial of nutritional therapy. Am J Clin Nutr 2012;96: 1346-53

Isenring EA, Capra S, Bauer JD. Nutrition intervention is beneficial in oncology outpatients receiving radiotherapy to the gastrointestinal or head and neck area. Br J Canc 2004;91:447-52.

Fietkau R, Iro H, Sailer D, Sauer R. Percutaneous endoscopically guided gastrostomy in patients with head and neck cancer. Recent results in cancer research Fortschritte der Krebsforschung Progres dans les recherches sur le cancer 1991;121: 269-82

Με τιμή,

για το ΔΣ της ΕΕΑΟ

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Κουκουράκης

Ο Γεν. Γραμματέας

Ξενοφών Βακάλης

Πρόεδρος:
Γεώργιος Κουκουράκης

Αντιπρόεδρος:
Κωνσταντίνα Μπόνιου

Γενικός Γραμματέας:
Ξενοφών Βακάλης

Ταμίας:
Γεώργιος Καπνιώτης

Ειδικός Γραμματέας:
Ιωάννης Γεωργακόπουλος

Μέλη:
Βασίλειος Κουλουλίας
Παντελής Σκάρλος

President:
George Koukourakis

Vice President:
Konstantina Boniou

General Secretary:
Xenofon Vakalis

Treasurer:
George Katiniotis

Secretary with special Duties:
Ioannis Georgakopoulos

Members:
Vasileios Kouloulis
Pantelis Skarlos